

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre	10 kor.
Hegyedévre	4
Helyben házhoz kordva:	
Egész évre	20 kor.
Hegyedévre	8
Videkre postán szállítva:	
Egész évre	20 kor.
Hegyedévre	8

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hét és
húsz utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáczai-utca 2.

Amennyiség kódiratok visszatérítés
vagy megőrségre nem vállalkozik.

Előzetesek és hirdetések a
kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, április 11.

Sötét fellegek.

(V. I.) Hazánk felett sötét fellegek tornyosulnak. Nem fenyegetik veszedelmekkel ugyan a hont, de a létrejövő vilámisság helyenként lecsap a földre s ott éget, pusztít irgalmatlanul. De ha ezek a csapások gyakoriabbakká válnak, ha jelentkeznek egyéb elemi veszedelmek is, minők vizár, tüzvész, jégeső, járvány, akkor féő, hogy a gondozott földterület lakói fölött ütött a pusztulás órája.

A veszedelmek egész sora rajzik hazánk fölött politikai értelemben. Egyik ár ellen még védőgátat sem tudunk emelni, már nyakunkba zuhan a másik veszély s a harcot a védekezés terén rövidebb vagy hosszabb időre, meddővé teszik az akna munkák.

Mondhatjuk, hogy hazánk bajai valósággal mozaikszerűen helyezkednek. Minden darab egy-egy vizár, tüzvész, járvány, helyi jellegű földrengés. Minden darab esküdt ellensége a magyar megizmosodásnak, megerősödésének.

Nemzetünk végzete ez. Küzdeni kisebb-nagyobb veszélyekkel. A kisebb veszedelmek elleni folytonos küzdelem kifárasztja a harcosokat, elpocsékolja ide-

jöket s megakadályozza, hogy valami nagyot, valami momentuálist alkossanak.

Igy látjuk különben ezt a többi nemzetek történetében is. Miként az egyének életében, úgy a nemzetek életében is folytonos a viaskodás, a vergődés a létért való küzdelemben. S a ki a bajok hosszú láncolatát küzdte már le, az nyugodtan tekint a reá várakozó veszélyek elé.

Évezredes multunk szolgál bizonyosságul, hogy minden században elementáris erővel zudult nyakunkba a baj, elnyeléssel fenyegetett, de az isteni gondviselés partra juttatott mindenkor. Csakhogy hajdan egy baj, török, tatár, osztrák, pestis ellen kellett fordítanunk minden erőnket, ma ezer a veszedelem, aprók ugyan egyenként, a multakhoz viszonyítva, de mindegyik egy-egy tüzelő ágyú, amely részt üt a sorokban, szétforgácsolja az ellentállási erőket.

Mindegyik baj aktuális, mindegyik veszedelmet rejt magában, mindegyikre gyorsan kell orvoslást keresnünk.

A Vajda gyalázatos verse a legkompetensebb bizonyossága annak, hogy a nemzetiségek egy része törrel fizet a magyar lojalitásért. Nem sötét, de nyit akna munkákat végeznek egyesek a haza határain kívül és belől egyaránt. Az a kulturális javaslat, a mely távol áll minden erőszakolástól, a melynek áldásait min-

denki érezheti e hazában, a ki jót akar, csak alkalmul szolgál arra, hogy az eddig sötétben, titokban dolgozók foguk fehérjét megmutassák. Falvakban apró alakok terjesztik a mótelyt, központokban népgyűlésekben tör ki a magyar nemzet megizmosodása elleni tiltakozás, Bécsben oláh diákok ribilliót akarnak csinálni gyűlés keretében s a bécsi rendőrségben van annyi gavalléria, hogy nem engedélyezi a gyűlés megtartását; úgy véli, tartozik az osztrák fővárosban időző magyar minisztereknek azzal, hogy megakadályozza ezt a csinylt.

Az eddigi kormányok fölületességét vagy tulloyalítását bizonyítja az, hogy a házszabályok értelmében Vajdát nem lehet a parlamentből kizárni. Más nemzet parlamentjében nem tűrik meg az olyan embert, a ki gyalázatot hoz nemzetére.

Az osztrák testvérek erőszakoskodnak másfelől. Zsirunkon szeretnék magukat hizlalni tovább is. Két évtizedre szeretnék biztosítani a dusan terített asztalt, addig a magyarnak elég lesz a lehullatott morzsa is.

A kivándorlás megtizedeli a sorokat. A gazdasági átalakulások készületlenül találták a nemzetet. Az átalakulással kapcsolatos fokozódott igények nem nyerne kielégítést s tódulnak a haza gyermekei az új világba, a hol verejtékesebb munkának zsirosabb a bére. A leégett

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Vetélytársak.

Paule. Huszonöt éves.

Nicole. Huszonhárom éves.

Két jóbarátnő. Barátságuk ama bizonyos zárdai barátság, melyet a benlakó növendékek bizalma fejleszt ki s amelyet minden igaz vonzalom nélkül ki szoktak magukkal vinni az életbe csupán azért, hogy minden találkozás alkalmával a gyengédség tüntető jelei közt drágám-nak szólithassák egymást.

Paule kissé halvány; amaz ezernyi névtelen bajok egyike győtri, melyek a nőket borongós napjaikban meglepik. A chaise-longueon fekszik, midőn Nicole nagy lármával beront.

Nicole (nyakába ugrik): Jó napot, drágám!

Paule (hidegen): Jó napot.

Nicole (rátekint): Te rosszkedvű vagy?

Paule: És te vidám vagy?

Nicole: Látszik rajtam?

Paule: Meghiszem azt . . . Ül le. Mi az újság?

Nicole: Oh semmi; a nap süt . . . tavasz van . . . a pintyőkék dalolnak . . . mást nem tudok.

Paule: Oh, a pintyőkék csak kettesben szoktak dalolni . . . s különben is, ha egy nő a napot s a tavaszt emlegeti, annak titkos boldogság az oka.

Nicole: De nem biztosítalak, hogy nem!

Paule: Lássuk csak. Nézz a tükörbe; ezekkel a fecsegő szemekkel, ezekkel a nedves ajkakkal s ezzel az egész ragyogó külsővel nehéz lesz eltitkolni érzelmeidet. Ne kérsd magad; sokkal boldogabb vagy, hogysen ne éreznéd annak szükségét, hogy beszélj! Gyónjál!

Nicole: Nos, hát igen . . . nagyon boldog vagyok.

Paule: Szerelem?

Nicole: Szerelem! . . . Te még mindig a régi vagy, a nagyobb kettőnk közül, mint egykor s én mitsem tudok eltitkolni előtted. Aztán igazad van, csakugyan azért jöttem, hogy kissé eldicsekedjem a boldogságommal . . . na még persze azért, hogy lássalak. Nem szemrehányásképpen mondom, de kissé elhanyagoltál az utóbbi időben.

Paule: Beteg voltam.

Nicole: De nem súlyosan?

Paule: Oh, nem érdekes baj. Beszélj.

Nicole (habozva): Hát . . . valóban . . . tudod, ami mondani valóm van, az neked, az erényes asszonynak . . .

Paule: Annak ismernek?

Nicole: Oh! én jól tudom, én ismerlek. Ballépést te sohasem követnél el. A természet más.

Paule: De a tied olyan, ugyebár? Mert azt hiszem, erről van szó. Nos hát rajta . . . Akarod, hogy kikérdezzel-k?

Nicole: Majd csak a kényesebb helyeknél segíts . . . Most két éve, hisz tudod, mikor férjhez mentem, nem voltam épen tulságosan elragadtatva Mamám, aki nagyra volt Roger-vel és az ő milliójával, váltig erősítette, hogy

a boldogság majd később jön, csak én is tegyem meg a magamét! . . . Nos, amennyire lehetett, én megtettem a magamét; nem mondom, hogy az eredmény teljesen megfelelt a várakozásnak, de végre is türhető volt az életem: kicsi paradicsom és polgári jólét. Te különben mindezt tudod, hisz te voltál, aki előre megmondtad, hogy baj lesz belőle, ha majd először találkozom . . . Szerelem urfiával.

Paule: Csakhogy te akkor nem akartad ezt elhinni.

Nicole: Valóban. Bármennyit hallottam fecsegni nyugtalanító, édes és a házasság korlátait esztelenül lerontó érzelmeiről, én nem hittem bennük.

Paule: De egy báli éjszakán, a keringő után, kissé elrejtőzve egy hatalmas rózsabokréta mögé, melynek azon az estén oly különös illata volt . . .

Nicole (meglepetten): Honnan tudod?

Paule (folytatva): Meghallgattad Szerelem urfi édes szavait. Beszélte neked imádatról, lágyan, odaadólággal, csodálatos dolgokat, miket szived és érzedeid sohasem hallottak ily dallamos előadásban . . . Nagyon szőke bajusza, csaknem fekete szeme és behizelgően kedves hangja volt . . .

Nicole: De végre is, ki mondta neked?..

Paule: Nékem senki sem mondta . . . csak kitaláltam.

Nicole: Különös, hogy a körülmények annyira összevágtnak . . .

Paule: A szív regényeimnek mindig ugyanazok a részletei. — Nos, azután?

Nicole: Azután viszontláttam őt.

gyanánt; visszatérők nem lohasztják a kivándorlási vágyat, mert magában mindenki azt hiszi: én nem leszek olyan szerencsétlen, mint ez. Romániába megy a székely, Amerikába vitorlázik a magyar, fogy a sereg s növekedik a — veszedelem. A mi a nemzetiségeknél az izgató, az a kivándorlásnál, a kivándorlási ügynök.

A hazafiatlan szociáldemokrata dinamittal fenyegeti a hon határát. Mellé veri és sóvárogja a véres forradalmat.

Hát még a fekete pestis: a tüdőbaj, az alkoholizmus. Száz ezreket visz évenként a sirba vagy élő hallottak házába. Az orvoslás kísérletezés csupán, a törekvés az áldozatra szántaknak csak egy végtelen kicsiny hányadát menti meg.

A pusztulás, a veszély mindenfelé. Ehhez járul még az, hogy széthuzás van minden felé. Nem a tömörülésre, de az ellentétek támasztására törekszik igen sok hivatott ember.

Pedig most kellene igazán tömörülni, most kellene összpontosítani az erőket a sötét fellegek eloszlására.

A kiegyezés. Mennél tovább tartanak a kiegyezési tárgyalások, annál nagyobb lesz a kavargás és annál bizonytalanabb a tárgyalások eredménye. Amikor a magyar kormány kísérletével Bécsbe ment, azt mondták, hogy csütörtök estig a tárgyalások befejeződnek és a végleges eredmény is meglesz. Tegnap viszont a magyar miniszteriumban hirtelen átcsúszott a hangulat az engedékenységbe. Azt beszélték, hogy a tárgyalásokat ezuttal sem fogják befejezni, hanem Budapesten fogják azokat folytatni. Sőt már a terminust is tudják ezeknek a tárgyalásoknak, amelyeket beavatott forrásom e hó 25-ére tesz.

A kiegyezési tárgyalások ma reggel tíz

órákor kezdődtek és délután 2 óráig fognak tartani. Délután ismét 4 órától nyolcig fognak tárgyalni.

A kilátások valamennyire javultak. Egy újságíró megkérdezte Wekerle miniszterelnököt, a midőn a magyar palotából távozott, hogyan áll a kiegyezés dolga. A miniszterelnök röviden ezt válaszolta:

»Még ma és holnap tárgyalunk. Arra törekszünk, hogy legalább az elvi kérdéseket döntsük el véglegesen. Azt hiszem, hogy ez most sikerülni is fog.«

Annyi mindenestre bizonyos, hogy a magyar kormány egyes kérdéseket okvetlenül dűlőre akar vinni, hogy a közgazdasági bizottság hétfői ülésében már részletes információkat adhasson a tárgyalások állásáról.

Okolicsányi Bécsben. Tegnap az a hír volt elterjedve Budapesten, hogy Okolicsányi Bécsbe utazott, hol Schönaich közös hadügyminisztert világoztotta fel katonai kérdésekben a függetlenségi párt álláspontjáról. Okolicsányi a saját nézeteit adta elő a katonai kérdések megoldására vonatkozólag. A kihallgatás két óráig tartott. Ezt a hírt az est folyamán megcáfolták.

Wekerle a királynál. Az osztrák miniszterelnökségi palotában folytatott tárgyalások után Wekerle a burgba hajtatott, hol ő Felsője kihallgatáson fogadta. Wekerle a királynak a kiegyezési tárgyalásokról és az aktuális politikai hírekről reterált a királynak.

Kossuth-lázadó. Lueger egyik legbizalmasabb embere, Weiskirchner dr képviselőjelölt a kilencedik kerület egyik vendégfogadjójában ma programbeszédet mondott és közben Vajda Sándor féle pimaszkodással támadta a magyar állameszmét és Kossuth Ferencet. Kossuth — úgy mondta — éppen olyan lázadó, akár az atyja. Nagyon ajánlja neki, hogy ne izgassa a magyarokat lázadásra, mert ha még sokáig nem engednek a katonai kérdésekben, majd csak újra bevonul Ausztria Magyarországra

és bekebelezi az örökös tartományokba. Végül kijelentette, hogy az ő pártja a nemzetiségeknek teljes elismerését követeli és addig nem is tárgyal Magyarországgal, a míg ezt a célt el nem éri, és a szegény jámbor bécsiek ezt a maszlagot is beveszik!

A kormány terveit. A magyar kormány egyik főkövetelése, hogy a fogyasztási adók már 1908. január 1-étől kezdve szétválasztásának. A magyar kormány erre ugyanis pénzügypolitikai szempontból nagy szüksége van. A tanítók és vasutasok fizetésjavítása, valamint a Kuria tehermentesítése a jövő évi költségvetésében mintegy 30 millió kiadási többletet fog okozni. Ezenkívül 6 millió kiadási többletet kell fedezni, mely a telefon olcsóbbá tétele folytán fog származni. A bevételeket ehhez a kormány elsősorban a szeszadó szabályozásából és a petroleum-kartell megadóztatásából akarja elérni. Ez a fontos pénzügyi reform most van előkészületben.

Katholikusok és Apponyi javaslata.

Van a mostani közoktatásügyi vitának egy kimagasló momentum, amelyet a vitába belevetülő nem tiszta momentumok, verses és prózai nemzetiségi aknák miatt a közönség nem képes eléggé méltányolni. Es ez a katolikus vezérférfiak maguktartása a javaslattal szemben.

Simonyi-Semadam Sándor adott kifejezést a katolikus állásfoglalásnak, mikor kijelentette, hogy bár a javaslat érzékenyen érinti az autonómikus jogokat, a katolikusok mégis megszavazzák azokból a felsőbb nemzeti érdekekből, amelyeket a nemzetiségi zajongások egyre jobban kidomborítanak.

Olyan önzetlen és hazafias eljárás ez, a melyhez hasonlót katolikus részről nem egyszer találunk a történelem folyamán. A törvényhozás nem egyszer megörökítette az áldozat-

Paule: Estélyen, látogatóban, a ligetben, a kiállításon, ahol véletlenül szokás találkozni.

Nicole: Mindannyiszor álszenteskodtem kissé . . . Végre is ezzel a külsőmmel, melyről minden leolvasható, nehéz volt eltitkolnom, hogy szeretem . . . Mindazonáltal még haboztam . . . gyanakodtam kissé.

Paule: Tartottál tőle, hogy ő nem szeret? Nicole: Oh! éreztem, hogy hatást tettem rá . . . hanem más nehézség volt.

Paule: És mi volt az? Nicole: Tudod, nagyon szemmel tartotta egy hölgy . . . a hajdani ideálja. (Paule önkéntelen mozdulatot tesz.) Na, nem korra nézve volt hajdani, tudod, szabadulni akart tőle, úgy szép szerével . . .

Paule (elsápadt): És ő mondta ezt? Ezekkel a szavakkal?

Nicole: Oh, mondott ő nekem még mást is erről a különőről! Például, hogy nagyon fekete és hogy . . . karmai vannak. Persze, hogy kacagás közt elkereszteltük a fekete párdúc-nak.

Paule: Gyönyörű! Nicole: Aztán kijelentette, hogy én épen az ellentéte vagyok: úgy a hajam színét tekintve, mint a jellemében és minden egyébben! — Elvégre, hogy röviden szóljak, ugyebár elérkezik a perc, mikor végét kell szakítani a dolognak! . . . Jön a vallomás. mint leszedni.

Paule: Vagyis ez annyit tesz, hogy az elmúlt hét bizonyos estéjét követő napra tűzték ki.

Nicole (nyugtalanul): Hogyan, ezt is kitaláltad?

Paule: . . . És hogy mindez Morphy gróf-

nőnél történt, egy lakoma után, de Sayore Nicole és d'Azet Jacques közt.

Nicole (főlemelkedik): Hogyan, te tudod? Paule (fölpattan s gögősen nicole arcába tekint): Nyilvánvaló . . . mert az a régi ideál az én vagyok!

Micole (megsemmisülve): Te . . . Te! . . . Paule! (Akadozva): Lehetetlen! De hogyan tudhattam volna én ezt? . . . Paule, bocsás meg azért, amit mondtam . . . azért, amit tettem . . . adj bocsánatot a fájdalomért, amit okoztam! . . . Belátom, hogy isszonyuan kellett szenvedned! . . . Szegény barátom!

Paule (fagyosan): Csak türtőztessd kissé a szánalmadat!

Nicole: Miért? Paule: Várj! (Odalép kis szekrényéhez, abból kivessz néhány levelet s egyet odanyújt Nicolenak.) Tessék, olvasd!

Nicole (egy tekintetet vet az írásra): De hisz ez . . . ez Jacques írása . . . Miért akarod, hogy elolvassam?

Paule: Hogy megmutassam, nekem is van némi kárpótlásom! . . . A te első légyottod 21-én volt, ugyebár? . . . Ez a levél 22-én kelt . . . vagyis másnap . . . olvasd, olvasd!

Nicole (ijedten olvas): . . . Igaz, nem tagadhattam, hisz ön látta, de azért imádoztam Pauleom, szolgáljon legalább mentességemül az őszinteségem. A térfi már csak olyan, hogy könnyen hibáz; de én rettenetesen haragszom magamra, hogy ennyire nyomorult tudtam lenni. Az a szalmaláng, mely bennem ezért a Nicole-ért fellobbant, már kialudt s nem maradt belőle más, mint a szegyénteljes megbánás. El hagytam magamat bolondítani az ő borzas, ut-

caleányos külsejétől, melyben tagadhatatlanul van valami léha kellem, — ön látja, hogy mindent bevallok! . . . (Változott hangon) . . . De nem szeretem őt . . . nem szerettem soha! . . . Csak időtöltés volt, nem szerelem. A szerelmem, az én egyedüli, igaz és mindenható szerelmem: az öné! Ne büntessen meg egy jóvá nem tehető szóval . . . érzem, hogy belehalnék! (Nicole elhallgat mintha torkát fojtogatná.)

Paule: Nos, mit szólsz hozzá? Nicole: Ez borzasztó! Minő megszegénység! (Paulehoz lép.) És az, amit te tettél, az is gyalázatos dolog! . . . Azt hiszem, már nem kell tőled bocsánatot kérnem. Eléggé megboszultad magad!

Paule (dühösen): Azt akarod ezzel mondani: talán te kiméltél volna, ha tudod, hogy én vagyok az ideálja? Vagy azt, hogy valaha szerettél engem?

Nicole: És te, te azt képezed, én nem tudtam, hogy amióta a zárdát otthagytuk, szálla vagyok a szemedben, noha mindig a gyengédséget majmolod? . . . (Elkeseredve.) Gyűlöllek: igen, gyűlöllek!

Paule: Nicole! Nicole: Paule! Az izgalom tetőpontján hirtelen egymás karjaiba dőlnek, miközben könnyeik özöne megered.)

(A zápor után)

Nicole (szemeit törölgetve): Én szegény drágám!

Paule (zokogását visszafojtva): Szegény Nicoleom!

Nicole: Én már azt sem tudom, hogy mit mondtam.

készséget, hogy egyebet ne említsünk, az egyházi rend lemondása a tizedről, benne van azokban az örökké ragyogó 48-as törvényekben, amelyek szentesítését tegnap is megülte az egész ország. Ezt a mostani áldozatkészséget is le kell szögezni, nehogy behuny szemmel haladhasson el mellette a közvélemény.

Simonyi e kérdésre a következőket mondotta:

Az autonómikus kérdésekre, az autonómikus jogokba ütköznek azok a rendelkezései a törvényjavaslathoz, amelyek a fegyelmi, bizonyos esetben a kinevezési jog, sőt bizonyos esetekben az iskola megszüntetését eredményezik. Sajnos, mi katolikusok még nem beszélhetünk autonómiáról, de ennek dacára átérzünk többi keresztény testvéreinkkel az ő jogainak e sérelmét, annál inkább, mert hiszen mi most vagyunk azon a ponton, hogy megcsináljuk az autonómiánkat és sokkal nehezebb elindulni az autonómiai jogok megállapításánál, mikor már egy törvényben kifejezsedett korlát áll azzal szemben.

A protestáns hitfelekezetek abban az előnyös helyzetben vannak e tárgyban, hogy az ő autonómiájuk elég kerekdeden ki van már építve. Ő velük szemben nem fogják az autonómiai gyűlésekben azt a határt odaállítani, hogy a meglévő közoktatási törvények keretein belül, azok respektálásával és azok meg nem változtathatóságával csinálják meg az autonómiájukat. Mi, sajnos, ilyen marsrutával hivattunk össze, mikor az autonómiai kongresszusra meghívtak bennünket és itt tényleg újabbak le vannak rakva azok a bizonyos nehézségek, akadályok, amelyek az autonómia teljességének kiépítését akadályozzák.

Ezek kétségtelenül nehézségek, sérelmek, de mi nem zárkozhatunk el attól, hogy a nagy cél érdekében elszenvedjünk károsodást, elszenvedjük jogaink megrövidítését, mert a főcélunk minékünk is az, hogy biztosíthassuk a magyarság szupremáciáját és a valláserkölcös nevelést iskoláinkban. Amíg mi ezt biztosítva látjuk — ez a határ — addig mi mindig hajlandók vagyunk saját jogaink megrövidítését a közérdek szempontjából eltérni. Ez áldozat mindnyájunktól, de meg kell hoznunk ezt az

Paule: Én sem.

Nicole: Silány szavak, de nem úgy gondoltam.

Paule: En sem . . . nem kellett volna úgy összekülönböznünk . . . két régi barátoknak!

Nicole: Igazán nevetséges! . . . egy férfiert!

Paule: Ilyen bróbara volt szükség, hogy megismerjük egymást.

Nicole: Csak az ilyen gyógyit! . . . Ah, esküszöm neked, hogy gyönyörűen vége mindennek! D'Azet Jacques számára nincs hely a szivemben! . . . Tudnál te még egyszer szólni ahhoz a nyomorulthoz?

Paule: Hisz láttad, hogy még csak nem is válaszoltam neked!

Nicole: Hallgass meg, Paule. Egyezzzünk meg, hogy többé sohase lássuk viszont . . . sem én, sem te. Jól van? Egy legalább barátunk maradhatunk . . . Nagyon szomorú volna, ha nem így történnék . . . Akarod?

Paule (gyengéden): Hogy akarom-e? . . . Jöjj karjaimba! . . . (Az ölelés után.) Te menni készülsz?

Nicole: Igen a férjem vár.

Paule: Isten veled, drágám! . . . Minden feledve, ugyebár?

Nicole: Minden feledve! . . . Ég veled, Paulettel!

Paule (mihelyt az ajtó bezárult iróasztalához siet, hogy megfogalmazzon egy táviratot): »D'Azet Jacques urnak . . . megbocsátok?

Nicole (a legközelebbi postahivatalhoz érve, ott felad egy levélkét: ugyanaz a címzés): . . . »Drágám . . . úgy készülj, hogy holnap . . . okvetlenül beszélnem kell veled! . . .«

Michel Provins.

áldozatot, miért minden áron biztosítani akarjuk a magyarság szupremáciáját, a valláserkölcös nevelést és tanítóink helyzetének jobbítását. T. Ház! Ezek azok a motivumok, amelyek engem felszólalásra készítettek, hogy kifejezzem egyrészt pártom részéről azt, hogy bár áldozatokkal jár is részéről, mégis elfogadja ezt a javaslatot; másrészt pedig, amennyire lehet, hozzá járuljak, hogy a hiányos, sérelmes intézkedések oly mértékben, amely mértékben lehetséges, a részletekben orvosoltassanak.

Ebből azonban nem azt a tanulságot kell levonni, hogy az állam az eddigi uton haladjon tovább. A katolikus érdekek csorbitásának végét kell szabni s nem lehet tűrni, hogy kivételes helyzetek miatt reánk nézve káros általánosítások történjenek.

Ha vannak különleges helyzetek, azok különleges törvényt követelnek. Ha vannak hazafiatal iskolák, azok kivételes elbánásban részesítendőek. A hibák orvoslása nem történhetik új hibával: azzal, hogy az egészséges szervezeteket a betegekkel egyforma elbánásban részesítik, mert ez legalább annyi kárt okoz, mint amennyire hasznos.

A katolikus közönségnek magának kötelessége fölébredni, követelni figyelembevételét és az igazságos elbánást.

A vasárnapi gyilkossághoz.

A közönség izgatottsága a vasárnapi gyilkosság elkövetőjének kézrekerítése folytán megszűnt.

A rendőrség bünyői osztálya a három napi terhes munka után tegnap már ismét apróbb ügyekkel foglalkozott.

Az utolsó kihallgatások.

Tegnap, csütörtökön reggel *Eleméry* Ferenc alkapitány kihallgatta a már előző este szabadlábra helyezett Békési Jenőt, aki teljesen igazolta Hevesi Akos vallomását a gyilkosság körülményeire vonatkozólag s mindenben egyező vallomást tett Hevesivel. Beigazolást nyert az is, hogy a gyilkosság után a véres kést, amelyvel Hevesi szerencsétlen áldozatát: Jámbor Sándort agyanszurta, Békési rejtette el magánál a hárisonya szárába, hogy ha megmotozzák esetleg őket, ne találhassák meg.

Békésire nézve nagyon fontos körülmény annak kiderítése, hogy Jámbor valóban említette-e végvonaglásakor Szabó nevét.

Tegnap egy újabb tanuról szerzett tudomást a rendőrség, aki hallotta, hogy Jámbor tényleg mondotta:

— Jaj végem van. Szabó! Szabó!

A teljesen megbízható tanu *Hant* Frigyes üvegkereskedő, akit *Eleméry* Ferenc kapitány tegnap ki is hallgatott. Azt adja elő, hogy Fröhlich János hentesnél volt vacsorán s éppen a cukrászda sarkán ment, mikor Jámbor megtántorodott s említette a Szabó nevét, látta a Wurst-cég előtt a két alakot, Békésit és Hevesit. Azonban nem gondolta, hogy a dolog ilyen borzalmas kimenetelű, s ezért megállás nélkül tovább ment a Bémer-tér felé.

A gyilkost átkisérték az ügyészhez.

Mivel a tettes teljes beismerésben van, *Eleméry* Ferenc kapitány befejezte a rémes ügyben a vizsgálatot s tegnap délután 3 órakor zárt kocsiában *Zilaky* Antal tb. rendőrbiztos és Vas Károly nyomozó rendőr átkisérték Hevesi Ákost a kir. ügyészséghez, minden feltűnés nélkül.

Amíg szerdán ezren és ezren tolongtak, hogy láthassák a gyilkost, addig tegnap senki sem várta az elszállítását, főként azért, mert tudták, hogy mikor szállítják át az ügyészséghez.

Azonban, amidőn az utcán járó-kelők látták a lefüggönyözött kocsit bakján a rendőrt tömegesen igyekeztek a kocsit után. A tömeg nőttön-nőt s mire a fogházhoz értek, már pár százra növekedett a közönség száma. Természetesen a kir. ügyészség kapuján nem engedtek be senkit.

A fogház irodájában kiállították a szokásos törzskönyvi lapot, megmérték a magasságát Hevesinek s a nacionaléját elkönyvelték. Ezután a középső épület egyik zárkájában helyezték el. Az udvaron foglalatokodó rabok között nagy feltűnést keltett a bőrkabátos új lakó.

A kir. ügyész a gyilkossági ügyet *Gáthy* Bálint kir. alügyésznek osztotta ki.

Hevesi a rendőrségi börtönben.

Hevesit kihallgatása után azonnal lekísérték az 5. számú cellába, hol az egész éjszakát töltötte. A cellában a rendes deszka ágyra *Zilaky* Antal intézkedése folytán két pokrócot terítettek. A gyilkos nyugodtan viselte magát az éjszaka állandóan aludt. Ez volt az első éjszakája a gyilkosság óta, melyet keresztül aludt Hevesi. Reggel Veres őrmester megkérdezte, hogy akar-e valamit enni, mire Hevesi röviden felelt:

— Nem kívánok semmit.

A nap többi részét a kihallgatások foglalták el. Délben ebédel Hevesi.

A gyilkos kívánsága.

Töredelmes bevallása után Hevesi kérte, hogy bocsássák szabadon, mert most kell letennie egy vizsgát, melyet ha elmulaszt, igen sokat veszít vele. A kérelmet természetesen nem teljesítette a rendőrség, mert szabadlábra jutása után öngyilkosságot követhet el Hevesi. A rendőrség e feltevésével szemben Hevesi azt mondja, hogy ő már számot vetett mindennel, ha eddig nem követett el öngyilkosságot, a jövőben nem fog, mert megvan győződve arról, hogy tetteért legfeljebb két évet kaphat, sőt az sincs kizárva, hogy az esküdtszék fel fogja menteni.

UJDONSÁGOK.

Előfizetési felhívás.

A Szent László nyomda részvénytársaságának az az intézkedése, hogy az új bérlőnek adta át a nyomdát, kezdi gyümölcsét megteremni. Olvasóink elismerésükkel, a közönség új előfizetők jelentkezésével, mind elismerik az új rendszer szükséges és üdvös voltát.

Az év negyed kezdetén a szerkesztőség is, indítva a vállalkozó áldozatkészségétől, újult erővel fog munkája folytatásához. A keresztény Magyarország, e város és megye felvirágzására, a magyarságnak az ősi alapokon való megerősödése a mi ideálunk; ehhez a munkához kérjük a közönség fokozott támogatását.

Együttal ismételtén felhívjuk a figyelmét lapunk nyomdájára is, melyet az új bérlő teljesen modern elvek szerint vezet s a legnagyobb igényeket is kielégítően rendez be. Mindnyájunk együtt munkálása, összetartása adja meg erőnket, munkálkodásunk sikerét.

Lapunk előfizetési ára a helyi lapok közt a legolcsóbb:

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átvéve:

Egész évre — — — — 16 kor.
Negyedévre — — — — 4 »

Helyben házhoz hordva:

Egész évre — — — — 20 kor.
Negyedévre — — — — 5 »

Vidékre postán szállítva:

Egész évre — — — — 24 kor.
Negyedévre — — — — 6 »

**A »TISZÁNTÚL«
szerkesztősége és kiadóhivatala.**

Tájékoztató.

Április 13. Kath. liceum záróünnepélye.
Április 14. A hegyközség gyűlése.

* **A nemzeti ünnep.** Április 11-ét fényes istentisztelettel ünnepelték meg tegnap városunkban. A l. sz. székesegyházban 9 órakor nagy zenémise volt, melyen a város polgárai és katonai előkelőségei nagy számmal vettek részt. Ott volt Glac Antal főispán (magyar diszben), Sztaniszlóvszky kir. főügyész; Rimler Károly polgármester, Papp Miklós pénzügyigazgató, Miskolczy Ferenc alispán, Siket Traján postaigazgató, Vasady Lajos kir. tanfelügyelő, Hraniczky Károly árvaszéki elnök, Virág Béla kir. ügyész, Novotny S. Alfonz prem. r. főgimnáziumi igazgató, Stauber József, dr Kovács S. János, Winkler Lajos igazgatók, a tanári kar és ifjúsággal. A katonaság részéről: Czankl tábornok, Braun Vive-not ezredesek, számos törzs és főtiszt. A misét Fetsner Antal tartotta segédlettel, miközben a megerősített székesegyházi zenekar *Beleznay* Antal karnagy kitűnő vezetése alatt zenés misét adott elő. — *Iskolai ünnepély* volt a *községi polgári fimiskolában*, hol az alkalmi beszédet Mikusay József tanár mondta, az ifjúsági dalkör Beleznay A. szép »Királyhymnuszt«, a Szózatot és Hymnuszt énekelte; több tanuló hazafias költeményeket szavalt.

* **Személyi pótlék a megyén.** A decemberi közgyűlés Hermann János megyei központi nyilvántartónak 400 korona személyi pótlékot szavazott abból az összegből, melyet már előzőleg Hant Gyula árvaszéki tb. irodai igazgatónak szavazott meg. A közgyűlés eme határozatát többen megfélebbezték. A belügyminiszter a felebbezéseknek helyet adott s a közgyűlési határozatot megsemmisítette. A megsemmisítésre az adott alapot, hogy a nyilvántartói állással járó munkákat egy kisebb dotációval bíró tisztviselő is elvégezheti, ettől eltekintve is Hermann János csak a múlt évben lépett elő a fizetési osztályokban. A miniszteri intézkedés azonban nem tesz említést arról, hogy mi történjék a Hant Gyula személyi pótlékával, melynek beszüntetése el lett rendelve.

* **Vasuti üzletvezetőség Nagyváradon.** Nagyvárad városa, valamint a nagyvárad kereskedelmi és iparkamara már több ízben felterjesztéssel élt a kereskedelmi miniszternél, hogy Nagyváradon vasuti üzletvezetőséget állítson fel a magyar kir. államvasutak. Erre Nagyvárad városa nem csak óriási forgalmával, de vasuti összeköttetéseinél fogva méltán igényt tarthat. Legutóbb Glac Antal főispán is felterjesztéssel élt a miniszterhez egy vasuti üzletvezetőségnek Nagyváradon leendő felállítására iránt. Az eredmény ezuttal sem kedvező, mert a

kereskedelmiügyi miniszter arról értesítette a főispánt, hogy amennyiben az államvasutak tervbe vett szervezeti módosításai során az üzletvezetőségek számának szaporítása a szolgálat érdekében szükségesnek mutatkozik, az eléje terjesztett kérelmet jóindulattal megfontolás alá veendő a miniszter. — Ez ugyan semmi.

* **Megtagadott jóváhagyás.** A belügyminiszter tegnap két megyei határozatnak jóváhagyását tagadta meg. Még a decemberi közgyűlésen a közszükségleti alapra 1906-ra 21000 korona póthitel szavazott meg a tulajdonosok fedezésére. A másik határozatban a törvényhatóság a házi pénztár részére a közszükségleti alaptól 3400 korona póthitelt szavazott meg oly célra, mint az első határozatban. E két határozatot jóváhagyás végett február 3-án terjesztették fel a miniszterhez. A miniszter tegnap leérkezett határozatában a két közgyűlési határozatot nem hagyta jóvá, mert azok nem a szabályok szerint előírt időben lettek felterjesztve. Egyidejűleg elrendelte, hogy a mulasztás okáról tegyen hozzá jelentést az alispán.

* **Uj gyár Nagyváradon.** Megemlékeztünk annak idején róla, hogy egy megyei hivatalnok Takács Dániel gyomorvédő övet talált fel, melyről a legnagyobb elismeréssel nyilatkoznak meg az orvosok ép úgy mint az ország minden részéből az emberek. A feltaláló állami szubvenciót is fog kapni, melyre nézve Kossuth kereskedelmi miniszter határozott ígéretet is tett, sőt 20 gépet adományozott már is. Mint értesülünk Takács találmányát dacára a nagy ígéretnek nem fogja eladni, hanem ő maga fogja gyártatni itt Nagyváradon. A készítést nagy méretekben fogja foganatosítani a feltaláló annál is inkább, mert a találmányt a katonaságnál is fogják alkalmazni. Takács már földterületet is vett Váradvelencén, hol gyártelepet épített. Az építést még e hó folyamán meg fogják kezdeni.

* **Kinevezés.** A hivatalos lap tegnapi száma közli, hogy a miniszterelnök *Vucskics* Zoltán mérnököt főmérnöké, a VIII. fizetési osztály 3. fokozatába való sorolással, *Ritschel* Vilmos kataszteri mérnököt kataszteri főmérnöké a IX. fizetési osztály 3. fokozatába való sorolással kinevezte.

* **Drágasági pótlékot kérnek.** A városi tisztviselők és alkalmazottak fizetésrendezésekor a színház műszaki személyzetének fizetését változtatlanul hagyták, holott eddig a drágasági pótlékot mindég megkapták. Most kérvényt adtak be, hogy az 1907. évre az eddigi drágasági pótlékot részükre adja meg a város. A kérelmet bizonyára teljesítik is, mert a fizetésrendezésnél elvül mondták ki, hogy senki, aki a város szolgálatában áll, kevesebb fizetést ne kapjon a jövőben, mint amit eddig a drágasági pótlékkal együtt kapott. Mindössze négy alkalmazottja van a városnak a színháznál.

* **Berettyóujfalu és Derecske között.** Berettyóujfalutól Derecskéig nagy földterület fekszik. Ez a terület egy nagy darab egyenes föld, melyet csak egy helyen zavar meg egy kisebb emelkedésű domb. A földterület többi részének igen sok helyein már élénk zöld a buza. A többi részén fényes s nagy terjedelmű imbolygó sávok látszanak, melyek közelebről egészen meglepik az embert. Ezek a sávok vízzel borított földek. Itt még a téli hóvíz nem szívargott be a földbe, mert a föld már telített, csupán az elpárolgásra várnak az emberek, hogy megszabaduljanak a víztől. Sok helyen félméter mélységű víz borítja a termő földet, melyben az elvetett mag már el van rohadva. A vizállás igen sok kárt okozott a gazdáknak s a területeket kénytelenek lesznek

a víz elpárolgása után ismét felszántani. A gazdaközönség igen sok helyen különben megkísérli a víz levezetését.

* **Rákóczy Ferenc ház a brassói havasokon.** A brassói Erdélyi Kárpát Egyesület mozgalmat indított, hogy az idegenek által sürűen látogatott brassói hegyeken, a Nagykőhavason, a magyar állameszme kifejezésével II. Rákóczy Ferenc nevére egy tűzbiztos menedékházat építhessen s erre nézve gyűjtést indított. Nagyvárad városát szintén megkereste adományért. Az eddigi kis királykői turista házat gonosz kezek felgyújtották a magyarok elleni gyűlöletből.

* **Szabót megkérték.** A Jámbor Sándor meggyilkolásával gyanúsított Szabó Jenő tegnap a vidékről igen sok gratuláló levelet és sürgőnyt kapott. Az áldozat családja tegnap szintén fekereste Szabó J-őt s bocsnátot kértek tőle, hogy őt oly borzalmas váddal merték illetni. Szabó megbocsájtott Jámbor családjának. Munkatársunk megkérdezte az ártatlanul vádolt Szabó Jenőtől, hogy fog-e tenni valami megtorló lépést a rajta elkövetett sérelmekért. Szabó hálat ad az Istennek, hogy ártatlansága fényesen bizonyosult s azt mondja, hogy nem fog tenni semmit, mert maga is belátja, hogy a körülmények ellene vallottak.

* **Sorozás Derecskén és Eleden.** Bihar megye két igen nagy járásából érkezik jelentés a sorozásokra vonatkozólag. Derecskei tudósítónk jelentése szerint a sorozás igen szép eredménnyel végződött. A sorozó járásból 60 százalékát vették be a hadköteleseknek. Eledsi tudósítónk csak előzetes jelentést tesz. Ott a sorozás hétfőn veszi kezdetét.

* **Gyökér árus a piacon.** Tegnap délelőtt a Szent-László téren egy vidéki ember maga körül gyűjtötte áruival a vásártér embereit. A vidéki ember különféle mohát, fűvet és gyökeret árult. A kereslet igen nagy volt, úgy hogy alig győzte kiszolgálni a sok vevőt az ember. Felhívjuk az illetékes hatóság figyelmét, hogy az ilyen árukat vizsgálja meg, mert az a laikus vidéki ember azok helyett a bizonyos házi gyógyszerek helyett mindenféle mérges növényeket is árusíthat és ezért nem vállal felelősséget senki.

* **Vadászat Solyomkőn** Eledsi tudósítónk jelenti, hogy az ottani birtokos gróf *Bethlen* Aladár sólyomkői birtokán szombaton igen jó sikerűnek ígérkező szalonka vadászat veszi kezdetét. A vadászaton jelen lesz a járás intelligenciáján kívül igen sok megyei vadász ember is.

* **Egy híres betyár öngyilkossága.** Savanyu Józsi, aki a múlt évben szabadult ki a váci tegyházból, tegnap öngyilkosságot követett el testvéreinek, Soós pusztáján. A híres betyár lekötözte magát egy székre s azután revolverrel szíven lőtte magát s azonnal meghalt. Savanyu Józsi levelet hagyott hátra, melyben a következőket írja: Nem bírom tovább a fájdalomokat.

Tudományos apróságok.

A négy évszakot a föld napköri utja szabályozza. Téli féleven a déli sark; nyári féleven az északi sark vidékét világítja és melegíti. A napsugarak minden percben, sőt másodpercben a föld más-más pontjára sütnék függélyesen. Ezek a pontok a déli és északi szélesség, majdnem 24-24 fokra terjednek. A terjedés határvonalát, az Egyenlítővel párhuzamosan haladó, a délköröktől megkülönböztethető két vonal jelzi. Régi neve: az északi félgömböt Ráktérítő; a déli félgömböt Baktérítő

volt. Ujabb neve: északi, déli térítő. Varró-gépek munkájánál van szükség a cérnagombolyításra. A gép egy kicsi hengerre, (spulni) csavarja a hajóba teendő cérnaszálat, balra majd jobbra menően. Így tereli el a földforgás a földresütő napsugarakat az északi, majd a déli félgömbre. December 21-én sűt a nap a déli térítón függélyesen. Március 21-én az egyenlítő vonalán; június 21-én az északi térítón. Ez időtől kezdve újra délre haladóan éri a fény földünket. Az egyenlítő vonalára szept. 21-én ér a függélyes sugár. December 21-én ismét a déli térítón van a földünkön 365-ször 24 óra, meg 6 óra; összesen 8766 óra alatt végzi el a napkörüli utat. A napsugár észak felé vonulása 4383 óráig, a dél felé vonulás szintén 4383 óra időig tart. Ez okozza azt, hogy dec. 21-től június 21-ig, folytonosan hosszabbodnak a nappalok, június 21-től december 21-ig folytonosan hosszabbodnak az éjszakák. A hosszabbodó nappalnál nemcsak tovább melegíti a nap a földet, de a sugarak iránya folyton függélyesebbé válván, nagyobb erővel nyomul a földre. (Vonalzóval megmutatható)

A napsugár június 21-én sűt nálunk — tehát az északi sarkig elhatóan legfüggélyesebben, a nyár mégis akkor kezdődik, a melegebb napok és éjjelek csak azután, júliusban következnek be. Júliusig folyton melegedik a levegő is, a földfelület is. Ezt a melegedést hátra tolja egy-egy eső, egy-egy hideg szél, jégeső, sőt borult idő is.

A föld körüli lég hamar kihűl, de hamar is melegszik. A föld átmelegedése több időt igényel, de a meleget azután meg is tartja. Tojást akarunk főzni? a víz melegítése tart soká. A tojástővésre elég három perc. A júliusi napsugár átmelegedett földet talál. A körleg? már a reggeli órákban átmelegszik. Az átmelegedett föld éppen úgy nem nyel több sugarat, mint a pohárba nem tölthetünk több vizet, ha az tele van. A földre és falhoz tüdőtt napsugarak visszaverődnek. Erezhetjük azt télen is, nyáron is, hogy a ház sorok napos oldalán 1—3—5—8 fokkal van melegebb, mint ugyanazon utca árnyékos oldalán.

A gyermek nem tudja, de érzi ezt, a felnőtt ember tudja is, érzi is. Ezért keresi mindkettő télen a napos, nyáron az árnyékos oldalait.

A napsugár északabbra jutása tehát hat hónapig, a délebbre haladás szintén hathónapig tart. Az egyenlítő vonalát úgy a hozzánk, mint a tőlünk utazás alkalmával függélyes sűtéssel érinti egy pár percig.

Az egyenlítő vonalán tehát két nyár van, habár tél egy sincs. Ott nincsenek hosszabbodó éjjelek és nappalok. Ott 12 óráig világít és melegít a Nap, 12 óráig tart az éjszaka. Ez a vonal mintegy száz kilométer széles. 50 délre, 50 északra.

A szélességi és hosszúsági fokok terjedelmére utbaigazítást nyer, — a ki keresi. — A legtöbb térképen jelezve van már, hogy egy hosszúsági vagy szélességi fog 1113 kilométer. Ha nem töljük is az időt apró részletekkel, bárki megkeresheti, hogy a földgömb melyik vonalán sűt a nap függélyesen. Ismételem: egyszerű emberektől ne kívánjuk a hajszálalig menő részletességet, csak azt, amit a józan ész megért.

A déli térítőtől az Egyenlítőig vegyünk 24 fokot. Ezen a távolságon áthalad a függőleges sugár három hónap alatt. Egy hónapi haladás tehát: nyolc földrajzi fok.

Hogy a függélyes napsűtés helyét kiokoskodjuk, ezt a nyolc fokot kell szétszatanunk januárban 31, februárban 28—29, márciusban 31, áprilisban 30, májusban 31, júniusban 30 felé stb. A napsugár dec. 21-től június 21-ig halad észak felé. A kalendáriumból bárki megolaashatja, hogy hány nap van ez idő alatt, hány nap van dec. 21-től június 21-ig.

Ha a 24 fokot, 24×111 kilométerként tekintjük, eredményül kapunk a Baktiritőtől az Egyenlítőig 2664 kilométert. Ezt a távolságot 91 nap alatt csavarogja végig a napsugár. Másik 91 nap szükséges a míg a Ráktérítőhöz jut. A harmadik 91 nap szükséges az

Egyenlítőhöz jutásra. A negyedik 91 nap az Egyenlítőhöz a déli térítőhöz haladásra.

$4 \times 91 = 364$ nap. Egy nap és 6 óra számára nem juttattam területet azért, mert a 03 kilométereket sem számítottam, a hónapok sem egyenlő napokkal bírnak. Ha egy hónapra 8 fok esik, nyolc fok emelkedéséhez 30 napra van szükség.

Ha nyolc fokot, harminc napon át emelkedik? egy fok áthaladására $3\frac{3}{4}$ napra van szükség. Az itt fel nem sorolható apró különbségek okozzák azt, hogy a nappal, néha csak 1—2 percet nő; június 21-től december 21-ig ugyanígy nő az éjszaka.

A nappalok hossza így változik

január	1 nap	hossza	8 ó. 27 p. nő	59 p.
február	1	>	9 > 28 >	1 ó. 26 >
március	1	>	10 > 57 >	1 > 45 >
április	1	>	12 > 45 >	1 > 35 >
május	1	>	14 > 24 >	1 > 13 >
június	1	>	15 > 39 >	18 >

és 21 én fogy 3 percet. A leghosszabb nappal mégis 24 én van, a mikor 15 óra 57 percig látható (ha felleg nincs) a nap.

július	1 nap	hossza	15 ó. 53 p.	fogy	0 ó. 52 pt.
aug.	1	>	14 ó. 58 p.	>	1 ó. 31 pt.
szept.	1	>	13 ó. 23 p.	>	1 ó. 38 pt.
okt.	1	>	11 ó. 41 p.	>	1 ó. 39 pt.
nov.	1	>	9 ó. 59 p.	>	1 ó. 14 pt.
dec.	1	>	8 ó. 43 p.	>	0 ó. 21 pt.

de már december 21-től január 1-ig nő négy percet. Es ez így megy évszázadok óta, és menni fog évszázadokig. Evezredrekről azért nem beszélünk, mert csak idő kérdése, hogy kitudódjék, mikor pusztult el az utolsó mammuth, az északi sarkvidéken; hogy miért laknak Vardöben (Norvégia) emberek, az ész 70-ik fokán: és miért nem laknak a déli szélesség 50-ik fokán alul-fekvő legtöbb szigeten.

A nap felkelésének, lenyugvásának idejét sokkal könnyebb kiszámítani. A nap kelését és lenyugvását egy-egy helyen csak a hegyes vidék teszi gyorsabbá későbbivé. Egy hosszúsági fok alatt lakó emberek számára egyidőben tűnik fel a nap. Ha azt tudjuk, hogy Grénicstől kelet felé 18, nyugat felé 18 vonal van a földgömbre huzva és hogy egyik vonaltól a másikig 10 földrajzi fok van: a 2×18 vonalkört, $2 \times 180 = 365$ földrajzi fok tölti be. Ezt a 365 fokot minden órában megaranyozza a felkelő és lenyugvó nap. Tehát ha a 360 fokot elosztjuk 24 órával, jut egy órára 15 fok, vagyis egy és fél kör. Két óra időre jut: $2 \times 15 = 30$ fok. Ha tehát Szolnokon reggel 6 óra van? ugyanakkor a Káspitói nyugati szélén d. e. 8 óra; Cejlonszigetén d. e. 8 óra. A Bajkál-tó északkeleti végénél 12 óra. Jokahamában d. u. 2 óra. A Szent-Lőrinc-öböl északi csucsánál d. u. 4 óra, Alaska nyugati részén d. u. 6 óra. Kalifornia közepén este 8 óra. Mexicóba este 10 óra. New-Yorkban éjtél. Bahiában reggel 4 óra és Szolnokon reggel 6 óra. Ha nem kelet, de nyugat felé számítunk? akkor is csak ezt az eredményt érjük el, csupán az állomások jönnek más sorrenddel. — Mi, megvénültünk mire megtanultuk. A tíz éves értelmes gyermek, ma könnyen számít bár mily — ha után.

Rátkay József.

SZINHÁZ.

A hét műsora.

Péntek: Cigánybáró (Szojer Ilonkával.)
Szombat: Hofmann meséi (Szojer Ilonkával.)

Vig özvegy.

(Szojer Ilonka vendégföllépte.)

A m. kir. Operaház illusztris művésznője lejött hozzánk, hogy csodás hangjával gyönyörködtessen bennünket is. Glaveri Hanna szerepében végtelen bájos volt. Behizelgő édes csevegése, hajlékony bűvös hangja, könnyedsége, biztossága a melylyel a szinpadot és környeze-

tét uralja, rutinos játéka szerezték számára azt a meleg ünnepeletet, a melyben őt a zsufolásig megtelt nézőtér tegnap este részesítette. Ezt a szerepet nálunk az összes vendégszereplők eljátszották, a közönség minden variációban látta már Glavari Hannát, de Szojer Ilonka még mindig tudott sok eredetiséget vegyíteni játékába, a melylyel lebáncsolt hallgatóit. Az ő kedvéért egy-két énekszámot is toldottak be. Tánc, izléses, ragyogó toilettjei nagy tetszést arattak. Kár, hogy partnere Palásthy áldozatul esett ismét rekedtségének. A többi szereplők a régiek voltak. Valamennyien igyekeztek — és sikerrel, hogy a művész nő fölléptének méltó keretül szolgáljanak. —dy.

Bővítik a színházat, csak hogy nem a nagyváradi színházat, a mely szűk ugyan egy kissé, de még nem szorul bővítésre. A kolozsvári színházat alig fél évvel ezelőtt nyitották meg s most sül ki, hogy nem elégíti ki az igényeket. Tervbe vették, hogy a szinpadot 8 méterrel hosszában kibővítik. Ezzel aztán teret nyerne a diszletraktárnak s a színészek egy külön társasági termet is kapnak, mert eddig állandóan a színház előtt sűtkéreztek a szegény színészek. A társalgó mellett pedig külön könyvtár szobát álltanak, ami nélkülözhetetlen a színházaknál. Az átalakítási munkálatok 90.000 koronát igényelnek.

Szojer Ilonka — Saffi. Ma este a népszerű »Cigánybáró«-ban fogja villogtatni mesés koloraturáját a színház bájos vendégművésznője: M. Szojer Ilonka. Mint Saffi lép fel, szintén olyan szerepben, amit még Nagy-ráradon nem játszott el. Óriási az érdeklődés a mai vendégjáték iránt is, a közönség minden körében. Jegyek úgy a mai, mint a holnapi előadásra már alig kaphatók.

TÁVIRATOK.

A trónörökös Prágában.

Prága, április 11. Prágából jelentik, hogy a királyal egyidejűleg Ferencz Ferdinánd trónörökös is Prágába fog érkezni s részt vesz az udvari ebédeken. A prágai királyi palotába 200 személy fog megszállni.

A görög katolikus tanítók vándorgyűlése.

Temesvár, április 11. (Saját tud. távirata.)
Ertesülésünk szerint a görög katolikus tanítók Jabukán vándorgyűlést tartottak, melyen Apponyi indítványát örömmel s egyhangulag vették tudomásul.

Vajda a külföldön izgat.

Bécs, április 11. Vajda Sándor tegnapelőtt Bécsbe érkezett. Vajda bécsi utjának célja az, hogy a külföldi hírlapokat fellátsza a magyar parlamentnek irányában tanusított viselkedésért. Vajda tervének némi eredménye már a tegnapi lapokban meglátszott. Ugyanis több bécsi lap megbotránkozva tárgyalta a Vajda sérelmeit.

Az orosz дума.

Pétervár, április 10. A birodalmi дума költségvetési bizottsága összes szavazataival három ellenében elhatározta, hogy üléseire szakértőket hív meg mindaddig, amíg a дума az első дума által kidolgozott és a szenátus által jóváhagyott házszabályzat 44. cikkét nem módosította, mely cikk a dumát fehatalmazza, hogy szakkértőket hívhasson meg. A bizottság megalapítása után a дума tagjai pártállás sze-

rint következőkép csoportosulnak; 64 szociáldemokrata, 34 forradalmi szociálista, 14 népszociálista, 100 munkáspárti, 30 mohamedánus, 17 kozák, 91 kadettpárti, 46 lengyel, egy demokrata reformpárti, 50 pártonkívüli, 32 mérsékelt és oktobrista és 22 monarchista.

A gyulai képviselő lemond.

Budapest, április 11. (Saj. Tud. Táv.) K Schrieffert József a gyulai parasztpárt képviselője szerencsétlen börzespekulációk folytán 240,000 koronát veszített. Az összeg csaknem teljesen felemészti a képviselő vagyonát. A még megmaradt birtokot Reiser Emanuel gyulai gyáros vette meg. A parasztpárt képviselője csődöt fog kérni maga ellen s beadja lemondását, minek következtében Gyulán választás lesz.

Meghíusított merénylet.

Budapest, április 11. Szentpétervárról tegnap az a hír terjedt el, hogy Miklós és Péter főhercegek nejei ellen merényletet akartak elkövetni. A hercegnők Csaszskojeszelóba utaztak. Az örök a sinek megvizsgálása alkalmával több dinamit patront találtak. A rendőrség a megindított vizsgálatból megállapította, hogy a merénylet csak előkészítője volt egy nagyobb merényletnek, melyet a nyáron tartandó hadgyakorlaton akartak elkövetni.

Orosz kolonizáció.

Pétervár, április 11. A minisztertanács jóváhagyta a földművelésügyi miniszternek a távol Kelet kolonizációja tárgyában készült javaslatát. Hír szerint főleg földműveseknek a keleti vidékekre való kivándorlását elő akarják segíteni és egyúttal az ottani állami birtokokat nekik eladni.

Pékek sztrájkja.

Páris, április 11. Tegnap reggel kezdődött a pékek sztrájkja. A segédek követelk, hogy bérüket 2 frankkal fölemeljék. A sztrájk korántsem általános, mindössze 250 segéd vesz részt benne, holott Párisban kétezernél több pékműhely van.

Z E N E.

A zeneiskola hangversenye.

A Nagyváradi Zenekedvelők Egyesülete által létesített és fenntartott nyilvános zeneiskola XXV-ik. (A jelen tanévben második) hangversenyét 1907. április 14-én, vasárnap d. u. 4 órakor az egyesület helyiségében (Nagy-piac-tér, közs. polg. isk. II. em. 31. ajtó) rendezi, melyre a zenekedvelők egyesületének tagjait és a t. szülőket ezuton is tisztelettel meghívja az igazgatóság.

Belépti díj felnőtteknek 60, gyermekeknek 40 fillér.

Műsor:

1. Beriot: Két előadó darab, zongorakiséret mellett hegedűn előadja Pelley Sándor (I. oszt.)
2. Köhler: Két előadó darab, zongorán előadja Réz Gizella I. oszt.
3. Bezzott: Két előadó darab zongorakiséret mellett előadja Winkler Lajos II. oszt. tanuló.
4. Köhler: Két előadó darab, zongorán előadja Pollák Anna I. oszt.
5. a) Szinetti: Lueradi Lamer Moor c.

dalműria, b) Flottoir: dal a Mária című dal-műből. Gordonkán, zongorakisérettel előadja Réz László.

6. Clementi: Két szonatin rész, zongorán előadja Rác Rózi I. oszt.

7. Danda: Opera ábránd. Zongorakiséret mellett hegedűn előadja Soós István III. oszt. tanuló.

8. Haydn: Utolsó rész az Eszdu Szinfoniából, előadják: Mazalik József I. heg., László József II. heg., Mazalik Ernő Gordonkán, Mazalik Alfréd nagybögön, Mazalik Győző fuvolán és Mazalik Gabriella zongorán.

Igazságszolgáltatás.

Lengyel Zoltán a vizsgálóbíró előtt.

Abban a sajtópörben, amelyet Polonyi Géza volt igazságügyminiszter indított Lengyel Zoltán képviselő ellen, a tulajdonképeni vizsgálat a holnapi nappal kezdődik. Nevezetesen dr Kiss István vizsgálóbíró holnapra idézte meg először Lengyelt s ekkor fogja őt felhívni arra, hogy ama vádak tekintetében, melyekkel Polonyit a cikkében illette volt, terjessze elő a bizonyítékait. Lengyel, ami természetes, ki fogja jelenteni, hogy a bizonyítás jogával élni kíván s ami bizonyító adatot a rendelkezésére állott idő alatt már is összegyűjtött, a bíróság elé terjeszti. A bemutatásra kerülő okiratokon felül tanukra is hivatkozni fog.

Itt említjük meg, hogy a vizsgálóbíró dr Vázsonyi Vilmos képviselőt és Fényes László hírlapíró, akiknek a kihallgatását éppen úgy, mint a pör elején kihallgatott báró Schönberger Bélánénak és még négy más tanunak a kihallgatását Polonyi Géza kérte volt, tegnapra idézte meg. De mert úgy Vázsonyi, mint Fényes későn kapta a meghívót, nem jelenhettek meg. Még a héten azonban őket is kihallgatják.

NYILTTÉR.

Valamennyi tekintetes törvényhatósági bizottsági tag urak szives figyelmébe!

Alulírottak még folyó hó 3 án 3932-907. szám alatt benyújtottunk egy, — a reánk, valamint a nagyközönségre nézve is sérelmes intézkedéseket tartalmazó memorandumot, — mely azonban a mai közgyűlés tárgysorozatába még sem vétetett fel. Miután a beállt építkezési idény miatt sérelmeink orvoslása sürgősen szükséges, mert máskülönben az építkezési munkálatok legtöbb villamos berendezéseitől elesünk, tisztelettel kérjük panaszaink sürgős és soronkívüli orvoslását.

Vajda Béla,
mérnök.

ifj. Stern Sándor,

Kovács Ferencz,

Povaszán József,

villamos berendezési vállalkozók.

KÖZGAZDASÁG.

Nagyváradi hetivásái.

A nagyváradi piacon 1907. április 8. napján tartott vásárban eladott természetmenyek és élelmi szereknek árjegyzéke:

Tiszta buza 1-ső 14.— 13-80 Kétszeres buza 11-40 11-20 10.— Rozs 12.— 11-80 11.— Árpa 12-40 12-20 12.— Zab 13-60 13-40, 13-20 Tengeri 10.— 9-80 9-60 Borsó 32 Lencse 38.— Bab 20.— Köleskása 40.— Burgonya 7.— 100 kiló lángliszt 27.— Zsemlyeliszt 26.— Fehérkenyérliszt 25-20 Barnakenyérliszt 23.—

Széna fuvarral 7-40 Szalma fuvarral 1-20 Sőzött szalonna 156.— Zsup-szalma —14. A'om-szalma 10' 1 köbméter bükkfa 8.— Tölgyfa —8. Cserfa 8.— 1 kiló marhahus I. o. 1-44, kila marhahus II. o. 1-36 kiló marhahus III. o. 1-28 1 liter ó-bor 1.—, 1 liter új-bor 80.— liter pálinka —.72, 1 liter szilvapálinka 1-60, 1 liter szesz 2.— 1 m. kőso 21-80. 1 mm. nyers faggyu 80.— 1 m m. olvaszt. fagyu 96 —. 1 mm. szappan 52 — 1 mm birka gyapju —. 1 m m. magyar gyapju 1 mm. —. hltr. -bor 64 —. 1 hltr. ujbör 38 1 m. m. mész 1-80 1 mm kemény faszén 5 1 mm. puha faszén 3. 1 — hltr. kendermag —. 1 hlt. köles —. 1 hltr. repese —. hlt. dió 38 — 1 hltr. mog yoró —. 1 hltr. aszalt szilva 76.— 1 kg sava nyu káposzta 20 1 kg szalonna nyers 1-44 1 kg sertéshus 1-56 1 kg vereshajyma 14.— 1 kg foghagyma — 40 1 kg bors 2-20 1 kg paprika 4-50 1 kg barna kenyér 18.— Egy liter kőolaj —44

Értéktőzsde.

Budapest, április 11.

Oszták hitelrészvény — — —	678.—
Magyar hitelrészvény — — —	796.—
Leszámitoló bank — — —	506.—
Rimamurányi — — —	525.—
Oszták-m. állam vasutirészvény	670.—
Közuti vasut — — —	594.—

REGÉNYCSARNOK.

Művészelet.

Irta: Kraszevszkij A. N.

— Oroszból. —

16.

És a mint Lensky végtelen új boldogságának terhe alatt mennyasszonya lábaihoz roskadt és ruhája szegélyét könnyeivel, csókjaival borította, leirhatatlan boldogsága közepette valami szorongás, valami nagy aggodalom nehezdedt lelkére.

Néhány nappal Natália eljegyzése után rövid parancsoló csengetés hallzott a festői szürke előcsarnok ajtaján, hol az impozáns komornyik mint rendesen, hírlapja mögött eláncsolva szundikált.

Monsieur Baptizte felhuzta szemöldeit — éppenséggel nem szerette az ilyfajta csengetést és sehogy sem sietett az ajtónyitással. Csak midőn a csengetés hasonló módon ismétlődött, zárta fel az ajtót. Meglepetésében azonban szint változtatott, és csaknem földig hajlongó bókkal fogadta a látogatót, amint a belépő urban az ilju herceget, Natália legidősbő fivéréit, Assanow Sergej Alexandrovitschot ösmerte fel.

— Itthon vannak a hölgyek? — kérdé magas, kissé ingerült hangon, anélkül, hogy a szolgáló alázatos üdvözlését másképp számba vette volna.

— A hercegnő még tekszik — de a hercegkisasszony már fenn van.

— Jó, ne zavard a hercegnőt és jelents be a hercegkisasszonynál, — szólott Assanow, az előresiető komornyikot a salonba követte. Ott a mahagóni keretű, kopott sárga dármasztkarosszékek egyikében helyezkedett el, lábait egymásra rakta, fényes, magaskeretű kalapját térdére nyugtatá és körülnézett. Egyik kezén szürke kesztyűt viselt, a másik fedetlen volt. Arisztokratikus, keskeny, hosszú kéz volt, rendkívül gondozott, férfikének csaknem tul-fehér, de csontos és erős erekkel jelzett, oly kéz, melyen meglátszott, hogy erélyesen ragaszkodnék ahhoz, mit egyszer szorításával megpecsételt és — hogy képtelen a dédelgetésre. Különben nehezen lehetett volna bármilyen kifogásolni valót találni a herceg külső megjelenésében.

(Folyt. köv.)

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Ha jó és csinos cipőt akarunk, akkor
vásároljunk

Moskovits cipőt.

Moskovits Farkas és Társa
cipő-és csizmagyár N.-Várad, Kossuth-u.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA

Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 3. szám

Művek

folyóiratok, hírlapok,
vonalzatok,
gazdasági nyomtatványok,
egyházi, községi
és egyéb
hivatalos nyomtatványok,
körlevelek,
levélborítékok.

Elvállal és készít:

izléses kivitelben
mindennemű

nyomdai munkákat
jutányos árak mellett.

Vidéki rendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Levélfeljek,

számlák, falragaszok,
báli meghívók,
táncrendek, étlapok,
naptárak,
palackfeliratok,
névjegyek,
gyászlapok
stb. a nyomdai szakba
vágó nyomtatványok
készítése.

A lat. és gör. szert. kath. egyházmegyei nyomtatványok
raktára.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

Egy két jó családból való,
2—3 középiskolát végzett fiú
fizetéssel felvétetik
tanulónak
a Szent László nyomdában.

HIRDETESEK
jutányos árban
felvételnek a
„TISZANTÚL”
kiadóhivatalában.

Uj üzlet! Uj üzlet!

Lukács Nándor
butor-raktára

műasztalos-, kárpitos- és diszítő műhelye
Nagyvárad, Fő-utca 8. sz. Széchenyi szállodá-
val szemben.

Állandó raktár: háló, ebédlő
uri szoba és
szalon berendezések, mindennemű modern styl
szerint. Vas, réz és hajlított fa butorok rendki-
vül nagy választékban.

Pontos kiszolgálás. Olcsó árak

Kívánatra rajzok és költségvetések ingyen.

Lukács Aladár

*elsőrangú kalap-, fehérnemű- és uri-
divat üzlete*

Nagyvárad, Fő-utca. Telefon 516.

Alapítottott. 1850.

Alapítottott. 1850.

Van szerencsém a n. é. gazdaközönségnek
ajánlani a *legkiválóbb*

vető-magvaimat.

Valódi eredeti kitüntetett

takarmányrépa-fajokat.

Oberndorfi kerek sárga;

Mammuth óriás hosszú vörös;

eckendorfi, olajbogyó sárga
palackkalaku hosszú.

Államilag vizsgált arankamentes,

magyar luczerna, stíriai vörös lóhere.

Pázsit diszfü-vegyülék.

**Angol perje, muhar, bükköny, pap-
rikaköles, kendermag.**

Gazdálkodók és kereskedő urak figyelmét fel-
hívom jutányos áramra.

A legjobb konyhakerti
virágmagvak és gumók.

A t. gazdaközönség b. megrendeléseit
a legnagyobb készséggel várva maradok

kiváló tisztelettel:

Dell'Ortó Károly

magkereskedése

a „Zöld Koszorú”-hoz

Nagyvárad, Szent-László-tér.

Képes árjegyzéket kívánatra bérmentve küldök

Vidéki megrendeléseket gyorsan és pontosan
teljesítek csomagolási költség nélkül.

Egy teljesen felszerelt

kisebbszerű könyvnyomda,
mely áll: 2 regálisból, 2 nagy antiqua szekrény,
1 nagy anyagszekrény, 22 kis szekrény, és 13
berakó kis szekrény 35 különféle betűkből, stégek,
térzők, quadrátok és 1 kis szekrény tele rézlé-
niakkól 350 forintért eladó.

A nyomda jelenleg üzemen kívül van, üzembe hozatalához csak
1 amerikai gyorssajtó szükséges. **Bővebbet a kiadóhivatalban.**

Nagyvárad város
VILLAMOS MŰVE

Értesíti a n. érd. izzólámpa körtéket tart raktáron 3 legfeljebb 3-4 watt fogyaszt-
közönséget, hogy izzólámpa körtéket tással gyertyánként, melyek legolcsóbb áron
kaphatók. **A sima izzólámpa ára darabonként 72 fillér,** homályos (matt), színes
fényképész-lámpák és mindennemű izzólámpa különlegességek ugyancsak kartell áron
kerülnek eladásra. Ugyancsak kaphatók **nerst-lámpák** és **osmium-lámpák** gyer-
gyánként 1-5 watt fogyasztással.

Csillárok, és villamosmotorok eredeti gyári
árlámpák árak mellett

kaphatók. A villamos mű igazgatósága eivallalja

villamosvilágítási

erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítását, javítását, lámpák kezelését, hozzávat
szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmá- vágó munkálatokat a legolcsóbb ár mellett

Nagyobb megrendeléseknél megfelelő engedmény. Költségvetés ingyen.

10 drb. legkedveltebb
sorsjegy

havi 4 korona 87 filléres
részletre kapható; u. m.
4 Józsv, 2 Bazilika és
4 Erzsébet sorsjegy.
Évente 7 huzás, Már az első részlet, azaz 4 ko-
350 000 korona rona 87 fillér postautalványon
való beküldése után mind a
nyereménnyel -- tíz sorsjegy az összes huzáso-
kon résztv. sz. **A huzás közeleg,** miért is
kérjük az első részletet postautalványon mielőbb
cimünkre beküldeni.

Budapesti Polgári Takarékpénztár
Budapest, Kerepesi ut 40.